

123 11
11.

Magyar

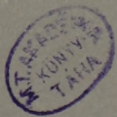
I R O D A L M I
R I T K A S Á G O K

Szerkeszti Vajthó László

11. - 11

SZENT ERZSÉBET LEGENDÁJA
SZENT ELEK LEGENDÁJA
HALÁL HIMNUSZA

0. 12311/11

MAGYAR IRODALMI RITKASÁGOK
SZERKESZTI VAJTHÓ LÁSZLÓ

XI. SZÁM.

SZENT ERZSÉBET LEGENDÁJA
SZENT ELEK LEGENDÁJA
HALÁL HIMNUSZA

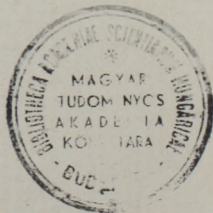
KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA

867493

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

M. T. AKAD. KÖNYVTÁRA
Nőv. évkönyv
1932 / 304 SZ.

Magyarországi Szent Erzsébet halálának hétszázadik évfordulóját ünnepli a kereszténység.

A Ciszterci Rend bajai III. Béla-reálgimnáziuma imádságos tisztelettel ajánlja ezt a füzetet a dicsőséges királyasszony emlékének, az intézeti épület újjáépítése évében.

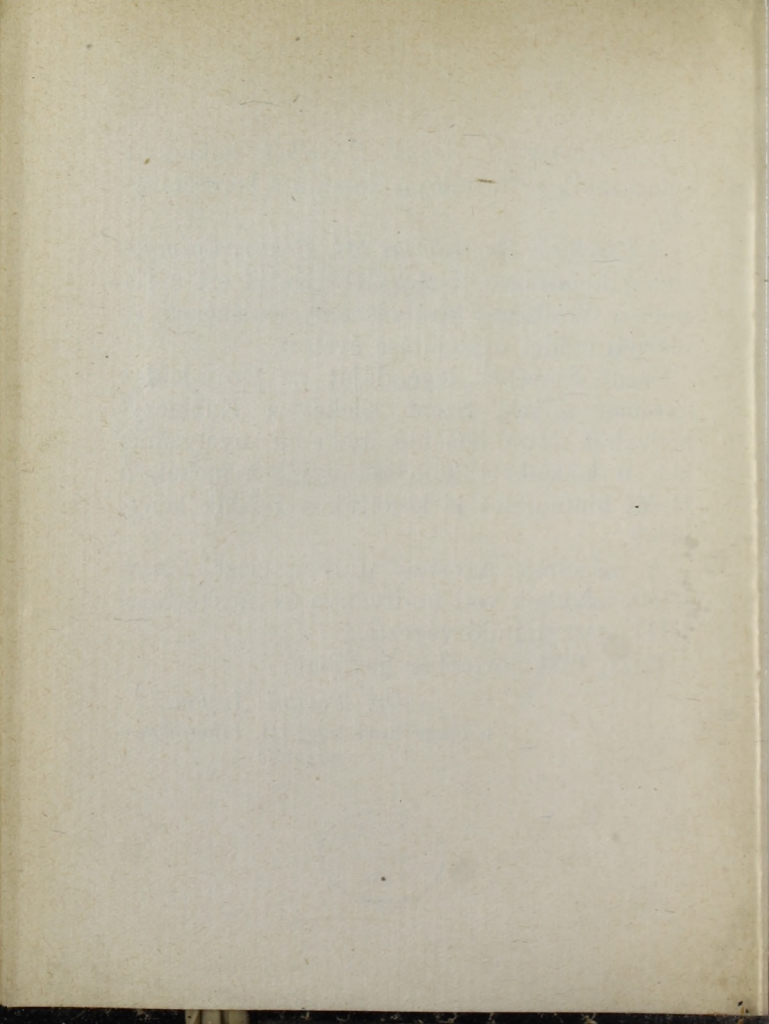
Szent Erzsébet legendáját az Érdy-kódex nyomán adjuk, Szent Elekét a Kazinczy-kódexből. Mint hasonló szellemű nyelvemléket, a középkori költészet egyik remekét, a Halál himnuszát is közöltük a Példák könyvéből.

A másolást Ágoston Julián, ciszt. tanárjelölt, iskolánk volt tanítványa és Meskó Géza VIII. oszt. tanuló végezte.

Baja, 1931 november havában.

Dr. Tordai Anyos,
a Ciszt. Rend bajai III. Béla-reálgimn.
igazgatója.

DICSŐSÉGES
SZENT ERZSÉBET ASSZONYNAK
ÜNNEPÉRŐL, KI VALA
MAGYARI ENDRE KIRÁLYNAK
LEÁNYA.

THE
LIBRARY OF THE
MUSEUM OF COMPARATIVE ZOOLOGY
AT HARVARD UNIVERSITY
CAMBRIDGE, MASS.

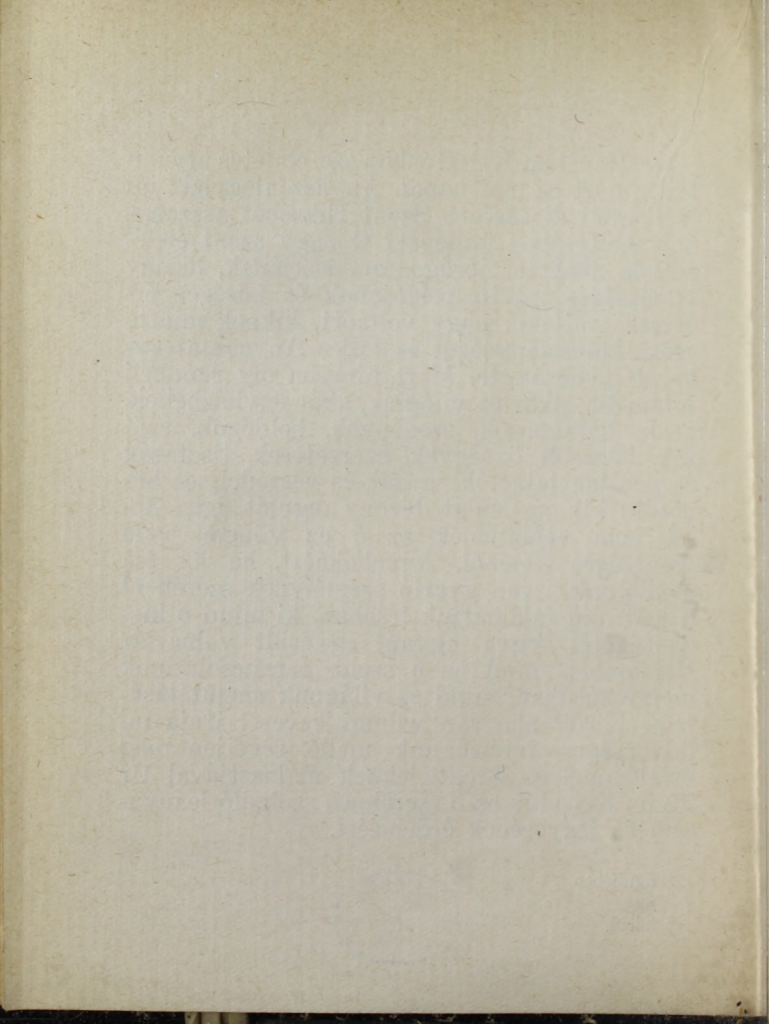
1
Úr Jézusban Krisztusban szerelmetes atyám-
fiai, miért ez mai napon Anyaszentegyház üli
és tiszteli dicsőséges Szent Erzsébet asszony-
nak méltóságos ünnepét? Ő nagy szent életé-
nek és tökéletes jóságos malasztjának, bizony
üdvösségre izgató példájának és bőséges ér-
demes voltának nagy voltáért, kiknek miatta
egész kereszténységet és teljes Anyaszentegy-
házat megépítette. Mert nincsen oly rendbéli
Ádám-fia, akár ez világiak, akár egyházbeliek,
urak, hatalmasok, szegények, boldogok, szű-
zek, házasok, özvegyek, szerzetesek, tisztaság
és penitenciatartók, igazak és veszedelmes bü-
nösök: kik jó példát, bizony regulát, igaz éle-
tet nem vehetnének az ő ez világon való
szentséges életéből. Annakokáért, ha jól reá
gondolunk, ilyen gyarló személynek szerében¹
mását alig találhatjuk írásban, ki mind ő kis-
dedségétől fogva ugyan² egyesült volna az
Úristenhez mind az ő szent parancsolatinak
megtartásában, mind ez világnak megútálásá-
ban. Kiről³ akarván valami keveset írnia mi
üdvösséges tanuságunk mellé, segéljen meg
értelemmel és Szentléleknek malasztjával Úr
Jézus Krisztus az ő szerelmes szolgáló leányá-
nak és jegyesének érdeméért.

¹ rendjében.

² úgy.

³ miről.

ELSŐ CAPITULUM.

Immáron lássuk meg, miképpen támada dicsőséges Szent Erzsébet asszony és miképpen éle ő kisdedségétől fogva tisztaságban, szep-lőtelen szűzességét megtartván mind házasságáiglan. Kihez, kérem, hallgassanak hozzá mind, kik szűzességet akarnak tartani Krisztus Jézusnak és vegyenek módot-regulát Szent Erzsébet asszonynak életéből.

Az időben, mikoron Krisztus Úrfiú születésének utána írának ezerkétszáztíz avagy közel hozzá esztendőben, adaték ez szent menynevei magzat magyarországbeli András királynak az ő jámborságának érdemes voltáért. Kinek anyja vala Gertrudis, morvai herceg leánya. És mikoron ez leányzó öt esztendős volna és esze kezdett nevedekni, oly nagy szent malasztot ada őneki Úristen, hogy mindenek csodálkoznak vala rajta. Mert látják vala, miképpen gyorsan fut-siet az szentegyházhoz, mely áhítatosan hall misét, mely nagy gondot visel az szegényekről, mely nagy tisztességgel üli az szent ünnepeket minden hivalkodás és játék nélkül. Ha mikoron leánytársítól történt táncba vitetni avagy játékba, mindhamarább végét szakasztotta Úristenért és szentegyházba avagy kápolnába futott be, ő menynevei Atyjának házába és ott avagy imádságra adta magát, avagy könyvet raga-

dott kezébe és tettette magát, hamint¹ írást olvasna, hogy csak kivonhatná magát ez világi hivalkodásból.

Történék egy napon, mikoron nagy hideg volna, hogy úgy mint senki ne látná, vinne apró maradékokat az vár kapuja elébe az szegényeknek. És ime, elől találá az ő atyja, csodálkozván rajta, ennenmaga mit járna és hova sietne, megszólítá őtet: Fiam, Erzsébet, hova mégy, mit vissz? Az nemes király leánya, mert felette szemérmes vala, nagyon megszégyenlé magát és megijede és nem tudá félelmében egyebet mit felelni: Im rózsát viszek. Az ő atyja kedég,² mint eszes ember, meggondolá, hogy nem volna rózsavirágnak ideje, hozzá hívá és meglátá kebelét,³ hát mind szép rózsavirág az asszú,⁴ apró portéka. Ó nagy ártatlanság, ó szeplőtelenységnek halhatatlan malasztja! Ime az áldott mennyei király nem hagyá az ő szerelmes szolgáló leánya beszédét hamisságban, hogy szemérmes ne valana,⁵ de inkább szentséges voltát isteni irgalmasság követné. Azt látván az ő atyja, elcsodálkozék rajta. Ez leányzó, ha élhetend vala, mi naggyá leszen! Annakokáért nem akará mívelkedetiben⁶ megbántani, látván, hogy mind lelki ájtatosságában, mind jó mí-

¹ mintha.

² pedig.

³ kebelét; palócosan ma is: kebelét.

⁴ száraz.

⁵ hogy szégyent ne valljon.

⁶ cselekedeteiben.

velkedetiben Krisztus Jézusnak áhítatos szolgáló leánya volna.

Mely nagy isteni félelemmel és áhítatossággal hallott légyen misét, megismertetik, mert úgy olvastatik róla, hogy mikoron az szent evangéliomot hallotta, avagy az Oltáriszentséget felmutatták, azonnal mind karjairól, fejéről mind szépséget, ékességet lehányott-vetett, hogy mivel nagyobb¹ magát megalázhathná Krisztus Jézus királyának színe előtt. Asszonyunk Szűz Máriát kedég és Szent János evangélistát ő szüzességének oltalmazatjára választotta vala és oly nagy szeretettel szolgál vala önekik, hogy soha senkit, az ő nevöket említvén, hiában és üresen el nem bocsátott. Mikoron mind ilyen szentséges lelki jóságokban gyarapodnék ez nemes királyi gyenge magzat, felette igen kedves vala az kegyelmes Ūristennek élötte. Viszon ellen² dicsőséges szűz Szent Erzsébet asszony is igen felgerjesztette vala szívét-lelkét Krisztus Jézusnak szent szeretetiben, úgyhogy ha szabad akarattján járhatott volna, soha házasságnak terhét fel nem vette volna.

Ime azért mely nemes példát, módot vehet és regulát minden szüzességtartó ez kised királyi magzatnak életéből, kiről méltán vehetjük bölesnek mondását (Proverb. XI.): Mulier gloriosa inveniet gloriam, az malasztos asszony dicsőséget lél. Bizonyával malasz-

¹ minél jobban.

² viszont.

tos lón ez Szent Erzsébet asszony mind ő ifjú-ságától fogván haláláig. Azért nagy dicsőséget is, hisszük, érdemlett Úristennek szent országában, mint jobban meghalljuk. De kérhetné valaki lelki tanulságért, minemű jegyekből ismertetik meg az malasztos lélek. Doktoroknak mondások szerint ím ez négy jeles dologból. Első: Isten ellen való gonosz mivelkedetnek útálatjából, mert úgymond róla Szent Bernát: Igen szoros embernek ő szíve, semmi két ellenkedő állat¹ oda nem fér, tudniaillik Isten és ördög. Szent Gergely doktor meg úgymond: Soha addiglan, míg bűnben lakozunk és élünk, Úristen és az ő szent malasztja mihozzánk nem jó. Azért, ha azt akarja ember, hogy malasztos legyen, mint az mérget és az jáspiskígyót, minden förtelmet eltávoztasson. Másod jegy: kiben malaszt vagy, mikoron ennenmagát örömet megalázza az isteni szolgálatra és penitenciatartásra, bátor² büntelen legyen is. Az elsőről úgymond Urunk Jézus az szent evangéliumban: Ha ki engemet és az én beszédimet szégyenlendi, azt embernek Fia is szégyenli, értсед, megismerni az szent angyaloknak előtte. Szent Izaiás próféta szája által meg úgymond (LXVI.): Kire tekintsek és nézsek, hacsak³ az alázatos szívre és az én beszédimet félőre? Az másodról úgymond aranyuszájú Szent János: Az igaz peni-

¹ lény.

² bár.

³ ha nem.

tencia, ki Istennek malasztja miatt¹ leszen, minden aranyból drágálatosb, minden kincs-nél méltóbb és foganatosb. Harmad jegy: ki-ben Istennek malasztja vagyon, mert² ez világot minden javaival semminek tudja és mind hátra hányja,³ kiről úgymond Szent Gergely doktor: Mindaddiglan édes és gyönyörűséges, míg ember vele él és az lelkieket nem kóstita, de mikoron az lelkieket megkóstitandja, ottan⁴ minden testi és ez világi dolog ízetlen leszen és dohos. Szent Ágoston meg úgymond: Az malasztban élő léleknek semmi nem édes, csak az Úristen. Negyed isteni malasztnak jegye: mikoron embernek szíve-lelke buzgó-ságos isteni áhítatosságban fürdik és unta-lan munkálkodhatik Istennek tisztességére. Erről úgymond Szent Ágoston doktor: Az Úristennek ő malasztos szereteti valahol vagyon, nem ül vesztég, nem rest, nem hivalkodik, de nagy munkát teszen, erősen dolgoz cselekedik. Ha pediglen nem akar munkálkodni, hát ott nincsen Úristennek szereteti és kellemetes ma-lasztja. Erről úgymond Prosper és beírták az törvénykönyvbe, hogy valahol leend az Úristennek kellemetessé tevő malasztja, minden Isten ellen való bűnnek ellene áll, jó művelkedekben bővelkedik, ez világi ragadványok-nak késázkodását⁵ megútáltatja és valami em-

¹ által.

² hogy.

³ megvesse.

⁴ legott.

⁵ háborúság, küzdés.

beri gyarlóságnak nehéz láttatik, az tétetik emberrel. Kiról más írás úgymond: Mert az szeretőnek semmi nehéz nem láttatik terhesnek. Mind ilyen nemes lelki és jószágos utakon jár vala dicsőséges Szent Erzsébet aszszony, annakokáért emelkedék ennyire fel mennyen és földön. Ó, azért Úr Jézus Krisztusban szerelmes atyámfiái, kik tiszta és szep-lőtelen életben akartok élni, egyesüljetek az édes szép Jézus Urunk szülőjéhez és szerelmes jegyeséhez, kik közül egyik is jeles nemes aszszonyunk és nemzetünk, Magyarországból Szent Erzsébet.

Tinektek szólok, tisztaság-tartók, öltözzetek fel az menyegzői ruhába, ha az mennyei áldott király Fiának eleibe akartok menni. Ha ki nem tudja, mi légyen az menyegzői ruha, tanuljátok meg szent angyalnak mondásából! Első ruha mondatik: testi szeplőtelenység, azaz ártatlan élet. Másod ruha az isteni szent szeretet. Harmad: szemérmesség, tudniaillik szó-lásra, látásra, hallásra és mívelkedetre. Sem mire felette gondot nem viselvén, csak ki Is-tené; ha lehet, minden érzékenységét¹ be-rekesztvén ez világiak előtt és úgy járjon, mint² tulajdon Úristennek színe előtt volna. Nagy félelemmel, őrizettel,³ nagy gonddal. Semmi olyant ne tegyen, ne szóljon, ne gon-doljon szívvel, kivel megszeplősítse kívül-

érzékeit.

mintha.

³ vigyázattal.

belül való színét, személyét és az Úristen reá haragudják, kiról úgymond Szent Gergely: Embernek testi szűzessége, tisztasága nem kellemetes és nem világos, nem érdemes az belől való lelki szeplőtelenység nélkül. El kell azért minden szívbéli szándékot, kívánságot, akaratot és gondolatot távoztatni, ha ki jól akarja megoltalmazni ő tisztaságát. Példa min nekünk mind az nemes szűzek, kik ilyen dicsőséges koronával örülnek, vigadnak meny nyeknek országában Krisztus Jézusnak előtte, kiknek szent érdemeknek miatta engedjen min nekünk is malasztot.

MÁSOD CAPITULUM.

Másod része beszédünknek lészen dicsőséges Szent Erzsébet asszonynak házasságában való méltóságos életéről. Látván azért, hogy az szent szűzességben meg nem maradhatna, jóllehet nagy lelki bánattal és keserűséggel az ő tisztelendő atyjának engedelmes lévén, Úristennek szent parancsolatját is beteljesítvén, nagy isteni félelemmel és alázatossággal reá méne. Nem bűnnek gyönyörűségéért, de az királyi magzatosságnak nyomdokáért és az harminc dicsőséges koronának méltóságáért, kit az jó és igaz házasságban jámborul és törvény szerint élőknek szerzett Úristen. De mi oka légyen, hogy az házasoknak harminc koronát adnak? Doktor szavok után szólván, mert Szentháromságnak hitiben élvén, tartoznak

megtartani az tízparancsolatot, kit ha három tízzé tészz, harmincat teszen. Avagy kedég mert három szentséges haszon vagyon az szent házasságban; tudniaillik: hit, kinek miatta egybeadják magukat; magzatosság jó reménység alatt, és szentség, azaz Anyaszentegyháznak házasságra kiadott szentsége.

Mikoron azért Szent Erzsébet asszony adattott volna házasságra türingiai hercegnek és szerzetét¹ szüzességről házasságra változtatta volna Úristennek akaratjából, nem változtatá el ő szívének-lelkének áhíthatosságát. De míg tovább-tovább, addig nagyobb² megbővíti vala ő jóságos téteményének érdemes voltát úgyannyira, hogy csodálkozáék az ő ura olyan gyenge asszonyállatnak³ gyorsaságos serénységén. És meg akarván kímélni, kéri vala őtet, hogy ne törné meg olyan igen magát. De ez nagy malasztos asszonyállat nem tehet vala jó szokásának ellene. Mindennek azért jó példa vala és bizony tanulság az örök üdvösségre mindennemű téteménye. Gyorsan felkel vala reggel, hogy mindennek előtte mehetne misére, prédikációra; ott sem áll vala az főhelyen, de az szegények között és alábbvaló öltözetben, hogynem mint⁴ tisztessége adta volna. Semmit nem gondol vala ez világi kívül való tisztelettel az nagy alázatosságának

¹ állapotát, sorsát.

² minél tovább, annál inkább.

³ asszonyi lénynek.

⁴ hogysen.

méltóságáért. Amely ruhában az szentegyházhoz ment, — mint hazajött — azt ottan valamely szegény asszonyállatnak adta Úristennek kedviért. Gyakorta bőjtölt, vigyázott¹ és imádkozott, sírván, óhajtván mind éjtszaka. Gyakorta ennenmagamagát, néha pedig leányival is cellájában ostorral, vesszővel gyötörtte ő gyenge testét Krisztusnak kínjáért. Hogy kedég mindenestül fogva² ellene mondhatna ez világnak, egy szegény pap jámbornak, kinek Konrád vala neve, fogadást tőn engedelmesség szerént, hogy valamit Krisztusnak képében őneki megparancsolna, abból ki nem hagyna és mindenben engedelmes lenne, mint lelki confessorának.³ Az jámbor confessor pedig nagy gondot visel vala az szent asszonynak idvességéről, úgyhogy valamikoron történt parancsolatját megmásolni soha penitencia nélkül el nem engedte, de avagy az leányokkal igen verette, avagy víz-kenyér böjtöt vetett őreája, annak felette nagyon megfeddette szóval.

Annak felette ez Szent Erzsébet asszony nagy irgalmas vala minden rendbéli szegényekhez, kiről úgy olvastatik, hogy minden jövedelmöket az szegényeknek osztogatta és néha sem magának, sem udvarabéli családnak⁴ nem volt mit enni; ha mikoron pénze

¹ virrasztott.

² egészen.

³ mesterének, lelkiatyjának.

⁴ cselédinek.

nem vala, ennen ruháját eladta és az szegényeknek szükségöket megszerzette. Néha kedég el-bément az szegényeknek ispotályába és az rútságos poklosokat tapogatta, fejöket mosta és feresztette. Történék egy napon, mikoron ura honn nem volna, hogy undok poklost megfereszte önnön házában és nyugtatá el ő urának úrfiú ágyán két lepedő között. És azonközben juta haza az ő vitéz ura, íme nagy bosszú panasszal eleibe esének az öregek; kezdék nagy erősen vádolni az szent asszonyt, hogy tékozló volna és nem tartaná takarékosan ő urának jószágát, szolgálait is megölné éhelszoméhal,¹ és mindenestül fogva gonosz életű volna. Mondának annakfelette: Ha pedig, nemes uram, szavunkat nem hiszed, menj el bé ágyasházadba és egy nagy, szörnyű undokságos poklost találsz úrfiú ágyadon nyugodni. Ám lássad, ha mind ilyen szertelen dolgokat el kell engedni. Mikoron az jámbor úr azt halotta volna, megindula rajta és nagy hirtelen mezítelen fegyverét ragadá, mondván: Mi dolog ez, akit hallok, ha immáron jószágomat nem kíméli, avagy ennenmagamat kiméllene! Nagy haraggal beüté az ajtót, hogy mind az poklost megölje, mind az szent asszonyt levágja. És mikoron felemelte volna az lepedőt, látá: hát íme az áldott megfeszült Jézus Krisztus nagy vérbe keveredvén fekszik az ágyon. Ottan megrettene és bocsánatot kére tőle és elenyészék Krisztus Jézus öelőle. Az szent

¹ éhséggel, szomjúsággal.

asszony feleségétől meg azonképpen bocsánatot kére nagy sírván és áldomást¹ ada őneki mindenre szabadon munkálkodni. Történék, hogy egy jobbágyfiú Rómába menne, tére be az herceghez, miért hogy útjában volna, hogy láthatná az szent asszonyt, kiről olyan nagy jó hír járna. És az jámbor herceg nagy jókedvvel fogadá. És mikoron lakozná, kéré az úrfiú, hogy érdemlené láthatni Szent Erzsébetet. Ottan neki izene az ő ura, hogy jönne alá hozzájuk. De Szent Erzsébet felelé, hogy nem volna szükség. Oka vala, mert ez világi dícséretet nem kíván vala; másod pedig, mert tisztességre való ruhaöltözeti nem vala. Esmég neki üzene az ő ura, hogy egyebet benne ne tenne. Az szent asszonymak nem lőn mit tenni, el-bémene hamar imádkozó cellájába és mikoron imádkoznék, íme Úristennek angyala is egy szépségű ruhát és nagy drágakövekből fűzött koronát hozza őneki és mondá, hogy Úristen küldötte volna. És nagy édes hálaadás-sal és könnyhullatással reá vevé és leányival el ura eleiben nyomoték² nagy tisztességgel, és elálmlétkodának mind közönséggel színének, személyének, szavának és öltözetinek szépségén és ékes voltán. És búcsúvétellel esmég cellájába mene. És az vendégek nagyon dícsérék Úristent és az szent asszonyt, mert bizony Krisztus Jézusnak szerelmes leánya volna.

Annakutána tudván az ő ura ez jó asszony-

¹ szabadságot.

² sietett.

nak nagy érdemes voltát, tanácsot kérde őtöle, mit kellene tenni, ki üdvösségére alkalmasb volna. És azt tanácsolá, hogy az ígéretnek földjére menne Jeruzsálembe és ott az pogányok ellen vína és Krisztusért vérét hullatná. Az jámbor megfogadá szavát és elmenvén ott viaskodék, azonban kedég ki is múlték ez világból és az örök dicsőségbe méne. Kit mikoron meghallott volna, ennen hazul nagy hálát ada rajta Úristennek.¹

Tanulságnak okáért kérthetné valaki, de minemű árral² és jószággal veheti meg ember mennyeknek országát ez halandó világon. Oka ez kérdésnek, mert doktornak mondások szerint soha senkinek hiába és ingyen nem adják. Kiről Szent Pál apostol is úgymond: Senki nem koronáztatik, hanem ki törvény szerint viaskodandik. Szent Leó pápa meg úgymond: Az hivalkodónak és veszteg fekvőnek nem adatik az örök dicsőségnek országa; azért láttatik, hogy valamit kíván érette az Úristen. Reá felelvén boldogságos Szent Ágoston doktor hív léleknek képében, úgymond: Uram, énnekem árut kellene vennem, mit: Istennek országát. De nem tudom, mit kell érette adnom. Reá felel és úgymond: Szegénységgel vegyed meg az nagy mondhatatlan gazdag országot; keserves bánatot adj az nagy véghetetlen örömért; munkálgodjál az elfogy-

¹ Erzsébet otthon hálát adott Istennek ura dicsőséges haláláért.

² áron.

hatatlan nyugodalomért; nyavalyát szenvedj az kijelenthetetlen dicsőségért, végre haláltul se vond meg magadat az örök életért. Ha példát keresünk reá, íme szemeink előtt vagyon boldogságos Szent Erzsébet asszony ő vitéz urával egyetemben, kiknek ő szent érdemök és esedezésök legyenek mi bűneinknek örök-kül-örökké való bocsánatja.

HARMAD CAPITULUM.

Immáron lássuk meg, miképpen lakozék és munkálkodék az harmadik életének szerében, azaz özvegységének regulájában. Úgy olvastatik őrá, hogy mikoron megmaradott volna¹ ő társátul, mint egy ártatlan gerlice, akarák az ő nemzetségi, hogy ismét házasságra adnák. De az szent asszony Úristent kérvén rajta, hogy semmiképpen ne engedné, de tartaná meg az szent özvegységben és engedné elvenni az hatvan koronát, kit az tisztaságtartóknak szerzett Úristen és lenne abban is üdvösséges útnak és regulának szerzője ez világi népeknek. Az hatvan korona pedig azokat illeti, kik magokat megszorítják tisztaságnak miatta és lelki-testi hat irgalmasságnak jószágában élvén, szolgálnak az Úristennek, kiben meg is ítéltetik ez világ Szent Máté evangéliomának bizonyosága szerint. És ha ember részes leend benne, mint dicsőséges Szent

hátramaradt volna.

Erzsébet asszony, hát az örök boldogságot adják neki érette.

Halljuk azért továbbá, mit cselekedék Szent Erzsébet asszony ő urának holta után. Halljuk ez világi álnokságnak telhetetlenségét. Látván az öreg urak, kik szomszédságban lakoznak vala, hogy ez szent asszony egyedül maradott volna, reá támadának és kihányák-veték jószágból, mint pusztítót és tékozlót és megtilták, hogy senki házához be ne fogadná. Ó gyarló világnak veszedelmes vendégsége! Nem lőn leányival mit tenni ez nemes királyi magzatnak és Krisztus Jézus szolgáló leányának; szorula be egy disznó-barom aklába, hálákat adván Úristennek rajta lett nyomorúságon. Reggel felkelvén, méne az Szent Ferenc barátihoz és kéré, hogy éneklenék meg az Te Deum laudamus-t őérette. Mikoron az utcán elmenne, egy aggnő elől találá, kivel sok jót tett vala és ez szent asszonyt el-bétaszítja az sárba; azon is nagy örömmel hálát ada Úristennek.

Látván azért ez világnak minden állhatatlanságát, közelben akara jutni az Úristenhez; gondolá, hogy mindenestül fogva kivenné magát ez világi veszedelmes életből. Választa negyed állapotot és méne be szent atyánk, Ferencnek harmad szerzetébe az szesztrák¹ közé, holott mind lelkével-testével örök tisztaságban, szegénységben, engedelmességben holtig Úristennek szolgálna. Mikoron az ő atyja azt hallotta volna, érette küldé, hogy haza hí-

¹ penitenciások.

nák. De az szent asszonyállat semmiképpen nem engede neki, hogy esmég ez világi dicsőségre vétetnék, de azon szegénységben akarna megmaradni. Annakokáért, hogy semmi gondja ne lenne ez világiakra, ő szent imádságában könyörge az ő édes Jézus Urának, hogy minden ez világi jókat megútálhatna; továbbá, hogy az ő magzatinak emlékezeti és szerelme ő szívéből kitávoznék és minden rajta lett bosszúságokat békességgel szenvedhetne. Ezeket pedig azokáért kéri vala, hogy ő elméjét tisztábban felemelhetné az Úristenhez és minden bántás nélkül szolgálhatna az Úristennek. Mikoron azért elvégezte volna szent imádságát, szózat jöve mennyből hozzá, mondván: Meghallgattatott az te imádságod, én szerelmes jegyesem. Azt hallván, nagy lelki örömmel telék be ő szíve-lelke, és nagy édes könnyhullatással hálát ada rajta az ő szerelmes Jézus Urának. És úgy lón, hogy az naptul fogva sok mennyei jelenetek, édességek, örvendeteségek, szózatok és feleletek jöttek hozzá, kiket sok volna mind előszámlálni. Miképpen ennenmagával Úr Jézussal és az szent angyalokkal szólt-beszélt, és minden könyörgésére és kérelmére megfelelt ő neki; kiknek vigasztaló színök látásából és édes beszédök hallásából olyanná lett vala immáron ez szent asszonyállat, mintha ingyen¹ ez földön nem volna.

Ó boldog szeplőtelen tisztaság! Ó áldott öz-

¹ egyáltalában.

végységnek érdemes regulasága! Ó ez világi útálatnak nagy dicsőséges koronázatja! Ezek, én szerelmes atyámfiai, ez világon való három rendbéli életnek igaz és bizony üdvösséges szertartása, szűzességnek, házasságnak és özvegyiségnek tiszta regulasága. Valaki ezeknek kivüle él, ne bízzék benne, hogy üdvözülhesen. De valaki ez három nemes szerzetben kimúlik, annak helye, érdeme és koronája leszen Ūristentül, kinek bizonyoságos fundamentomát megtaláljuk az szent evangéliumban (Math. XIII.), holott ennenmaga Ūdvözítónk kifejezé, mondván: Némely az magok közül esék jó tiszta földbe és felnevekedvén, némely hoza harminc gyümölcsöt, némely hatvanat, némely pedig százat. Ez három lelki gyümölcs jegyzi az három rendbéli érdemességet, kikkel Ūristen koronázza Ádámnak fiait mennyeknek országában. Senki annak kivüle élvén, avagy az három regulaságban gonoszul élvén, érdemet ne várjon, de veszedelmet, kitől Ūristen megtartson és oltalmazzon.

Dicsőséges Szent Erzsébet asszony mind az három szent regulaságot tökéletességgel megtartá, annakokáért minden rendbéli népek példát vehetnek az ő szent életéből, ha ki üdvözülni akar és érdemet kíván gyűjteni Ūristennek kegyelmes irgalmassága miatt.

Végre sok jószágos mívelkedetnek utána, kiért ideje vala megkoronáztatni, meglátogatták az áldott Ūr Jézustól, és megjelenté őneki, hogy hamar kimúlándó volna ez világból. És

úgy monda őneki: Én szeretém, ha akarsz én-velem lenni, lakozni? Reá felele és mondá: Én kegyelmes Uram, úgy akarom, mint te szent-séged akarja. És azonképpen juta az ötödik életnek állapotjába, tudniaillik életének ha-landó végére. Ott is lőn minden üdvözülő lé-leknek bizony példája, regulája, miképen em-ber szerezze¹ magát ő halálához.

Doktoroknak mondások szerint, ím ez hét dolgokat találjuk szükségeseknek lenni hozzá. Először, hogy jó életben legyen, ha annakelőtte gonosz életben élt, halálának előtte el kell hagyni, mert ha gonosz életben kimúlandik, örökké elvész. Másodszor, jó ez világiaktól magát elszakassza és mindent egyebet, tudnia-illik jószágát, marháját, iait-fiait, kiket vele el nem vihet, hogy terhet ne tegyenek halálá-nak idein. De miképpen mezítelen jött ez vi-lágra, esmég mezítelen készüljön hozzá. Har-madszor töredelmességet tegyen minden, gyer-mekségétől fogva való bűneiről és megszánja-bánja, miképpen² az Úristennek jó voltát meg-bántotta. És mennyi jókat hiába elmúlatott, elvesztett és mennyi gonoszságokban élt és oly szándékkal véget vessen neki, ha továbbá élne, soha olyan gonosz életben nem élne. Ne-gyedszer keserűséggel való tiszta gyónást te-gyen róla, semmit ő bűneiben³ el nem tagad-ván, mert szeméremségnek miatta sokak el-

¹ készüljön.

² hogy

³ bűneiből.

vesztenek, megtagadván bűneket. Ötöd: Oltári-szentséget és szent kenetést vegyen, ha lehet és helye vagyon, jó hittel, reménységgel és szent szeretettel. Hatodszor: Urunk Jézus Krisztusnak szent kínjáról, haláláról és minden jó voltáról édes szívvel-lélekkel hálákat adjon és, mennyire lehet, szívében forgassa, ki nélkül soha egy ember sem üdvözülhet, sem koronáztatik. Hetedszer, azaz idejének utolsó részében, mennyire az betegség engedi, szent imádságba foglalja magát végig, esedezvén és könyörögvén Úristenhez, asszonyunk Máriához és mind az mennyei szentekhez. Annál jobb, ha egyebekkel imádtat magáért. Ilyen üdvösséges dolgoknak utána bizodalmas leszen ember dolga, halála, kimúlása.

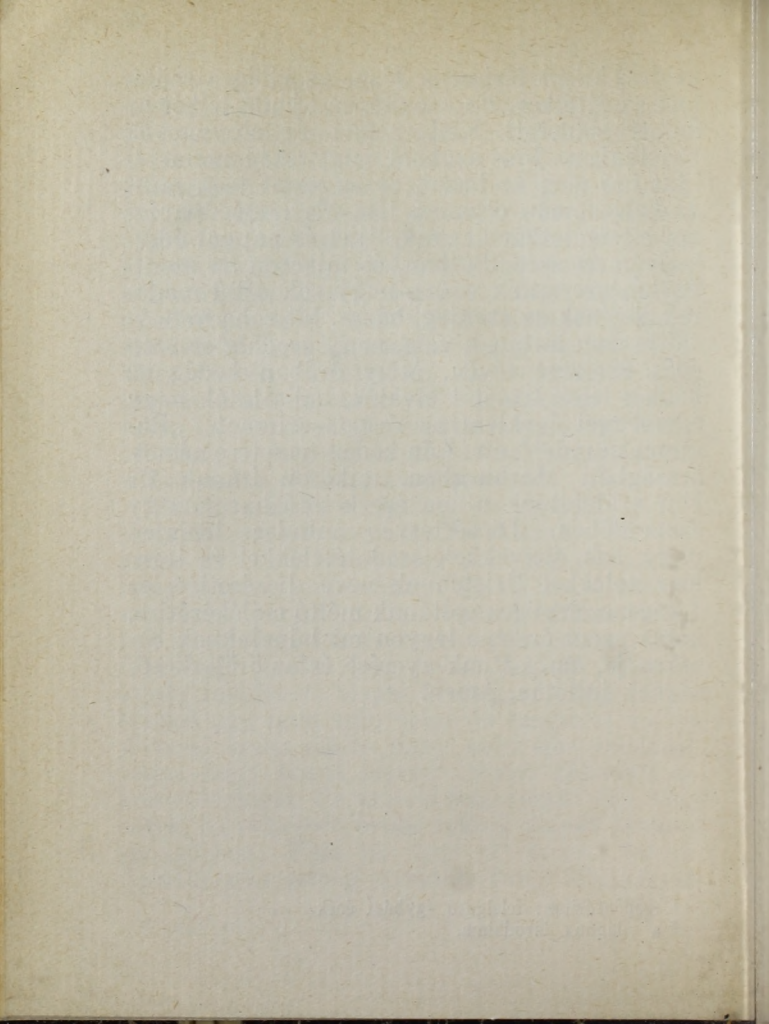
Mind ez ilyen dolgokat beteljesíté Szent Erzsébet asszonyanyánk. És mikoron elközelgetne az végső óra, esmég neki jelenék az kegyes Jézus, mondván: Jöjj el immáron, én szerelmes jegyesem, az teneked megszerezte-tett dicsőséges lakodalomba! Azonközben fordítá fejét az fal felé, holott fekszik vala és kezde imádkozni nagy édességgel. Ime azonközben egy igen szép mennyei madárka eleibe jöve és kezde előtte nagy szép édes éneklést tenni, hogy hozzá képest¹ Szent Erzsébet is kezde énekleni. És mondá leányinak: Mit tenétek, ha pokolbéli ördög reátok jönne? Mondá azonközben: Fuss el, fuss el! három ízben. Annakutána esmég mondá: Ime, elközelgett

¹ vele.

az óra, kiben Krisztus Jézus ez világra született az éjféltkor. És azonképen ajánlá lelkét az áldott született Krisztusnak és elnyugovék Úristenben. Íme azonnal nagy szép mennyei illat üté meg az házat, és az szent test, mint az balzsamom, olyanná lón. És negyednapiglan eltemetetlen hagyák, éjjel és nappal édeskedvén az szép illatban, és mikoron az szentegyházhoz vitték volna, nagy sokaságú madarak jövének az szentegyházra, kit soha annakelőtte nem láttanak vala, nagy csodálatos szép édes éneklést tévén. Mely órában kedég az boldog lélek testétől elválék, hallattaték nagy édességgel énekleni az responsoriumot¹ „Regnum mundi“² etc. Lón kedég temetése németországbeli Marburgban, mikoron írának Úr Fiú születetnek utána ezerkétszázharmincegy esztendőben. Dícsértetvén mindez ideiglen nagy sok jegyekkel, csodatételekkel és irgalomtételekkel Úristennek neve dícséretire, ez ő nagy szentséges voltának méltó emlékezetire, kinek szent érdeme legyen mi bűneinknek bocsánatja, malasztanak nyerése és az örök dicsőségnek jutalma. Ámen.

¹ responsorium: felelgető egyházi ének.

² a világnak birodalma.

KEZDETIK AZ BOLDOG
SZENT ELEKNEK ÉLETE, KIT
NEKTEK PÉLDÁUL VETEK, SZÜZEK.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY
540 EAST 57TH STREET
CHICAGO, ILL. 60637

Az boldog Szent Elek születteték rómabeli nemes szülőktől. Atyjának neve vala Eufemianus, anyjának kedég neve vala Aglaes. Ez Eufemianus az római császárnak udvarában első vala, ki olyigen nagy úr vala, hogy minden nap háromezer vitézek állnak vala neki udvart, kik naponként aranyas bársonnyal öltöztetnek vala. és pártáövekkel, öveztetnek vala. Vala pedig ez Eufemianus mondhatatlan igen irgalmas ember; és naponként az ő házában az szegényeknek, árváknak, özvegyeknek és zarándokoknak három asztalok szereztetnek vala, kiknek ez Eufemianus nagy szeretettel elejökben szolgál vala. Annakutána azokat házátul elbocsátván, ő is kilenced óra koron szerzetes jámborokkal és egyházi emberekkel Istennek félelmében eleséget veszen vala. Az ő jegyese kedég Aglaes, az is hasonlatos nemes jósággal fénylik vala. De maga¹ önekik magzatjok nem vala. Végre az sok jámbornak könyörgésökre őket Isten magzattal szerette, kit Eleknek nevezének. Mikoron azért ez nemes magzat születtetett volna, felfogadák ez nemes jámborok, hogy teljes életökben örök tisztaságot tartanának.

Az gyermek kedég nevekedvén, adák ötet diáki tudományra, ki az pogány bölcseknek könyvöket rövid időn mind eltanulá. Az hős-

¹ azonban.

korságra¹ azért jutván, atyja az császárnak udvarából öneki jegyest jegyze. Az menyegzőnek napja is mikoron eljött volna, ez boldog Szent Elek jegyesével ágyasházokba elbémene, olymint elnyugovásra. Tehát ez szent ifjú kezdé jegyesét az Istennek félelmére intenie és kezdé ő előtte az szent szűzeségnek nemes jószágát² prédikálnia. Ennekutána ujjából arany jegygyűrűjét kivevé és pártaövének farkvasát³ elmetszé és jegyesének adá és mondá neki: Vegyed ezeket, én szerető jegyesem és tartsd meg, míg Isten akarja, és legyen Isten teveled és énvelem! Jegyesétől azért elbúcsúzván, vőn atyjának kincséből annyit, mennyit esmére szükségesnek lenni. És ekképen éjtszaka atyjának udvarából el-kimene. És titkon egy hajóba elbémene és az tengeren Laodiciába mene. Innen is felkele és Sziriának, ez tartománynak egy városába, kinek Edissza vala neve, elbémene. Ez városban való szentegyházban urunk Krisztusnak képe emberi kéz nélkül irattatott gyoleson tartatik vala.⁴ Mikoron azért az városba jutott volna, atyjának temérdek kincsét, kit hazól⁵ vitt vala, mind az szegényeknek osztogatta és drága ruháját róla lehányván, szűrben öltözék, és az több szegényekkel egye-

¹ ifjúkorra.

² erényét.

³ kapcsát.

⁴ Gyolcsra, vagyis vászonra volt festve az Üdvözítő képmása.

⁵ hazulról.

temben az szentegyháznak porticusába¹ leüle és az bémenőktül és az kijövőkötül kezde Istennek szeretetiért alamizsnát koldulnia. Az alamizsnából kedég amennyit esmér vala magának szükségnek lennie, azt magának tartja vala, az fölötte valóját szegény társainak osztogatja vala.

Onnétan hazól kedég híre lön benne Eufemianusnak, hogy fia, Elek, elfutott volna, és rajta igen elkeseredék. És íme ez világnak minden országira és tartományira szolgálait küldé, hogy az ő szerető fiát szeretettel megkeresnék és viszont Rómába vinnék. Meghagyta vala kedég Eufemianus az ő szolgálinak, hogy valamely városba avagy falukba érnének, tehát az szegényeknek alamizsnát osztogatnának, hogy az édes Isten az ő imádságoknak miatta méltóltatnék megjelenteni fiát, holott² volna. Az szolgálak közül kedég nikiék³ menének az Edissza nevű városba, holott Szent Elek nagy szegénységben lakozik vala. És Szent Elektől az szolgálak megismeretének, de Szent Elek ötölök meg nem ismereték. És az több szegényekkel egyetemben az szolgálak Szent Eleknek is alamizsnát adának, kit az Szent Elek nagy hálaadással vévén, im ezt mondja vala: Hálákat adok tenéked, én édes Istenem, hogy én érdemlettem az én szolgálaimtul alamizsnát vennem.

¹ előcsarnok, bejárat.

² hol.

³ némelyek.

Ezenközben az szolgák mind megtérének és Eufemianusnak megmondák, hogy fiát sehol meg nem találhatták volna. Ez Szent Eleknek anyja kedég felöltözteté őmagát gyászruhába és ágyasházának egyik szegében zsákot teríte le az földre és ím ezt mondá: Itt ez helyen sírásban és óhajtásban megmaradok, mígnem az én szerető fiamat szemeimmel látom. Az Szent Eleknek jegyese, az is mondá napának:¹ Veled egyetemben én is itt ez helyen sírásban megmaradok az gerlicének módja szerint, mígnem valamit hallok az én szerető jegyesemről.

Amonnétan² kedég Szent Elek tizenhét egész esztendőig az felül megmondott szentegyháznak porticusában megmaradna. Egy néminemű napon kedég Asszonyunk Máriának képe, melyet az szentegyháznak nagyoltarán felfaragtanak vala, az egyháznak custosának³ megszólala és mondá neki: Hozd be onnétan kívől⁴ az Istennek emberét, mert méltó Istennek országára, mert Istennek lelke nyugoszik őrajta és az ő imádsága miképpen az tömjének füstje, felmegyen Istennek eleibe. Hallván ezt az custos, nem értheti vala, kiről mondaná. Mondá ismét neki Asszonyunknak képe: Amaz szegény az Istennek embere, aki az porticusban az szegények között legutól ül.

¹ napa a. m. anyós (ipa a. m. após).

² attól fogva.

³ a templom őrének.

⁴ kívülről.

Tehát az custos legottan kiméne és Szent Eleket kézen fogva az szentegyházba nagy tisztelességgel el-bévivé. Ebben kedég híre lón mind az tartományban lakozó embereknek és jelesen az városban lakozóknak, és kezdék ez Szent Eleket mint Istennek szentét tisztelnie.

Szent Elek kedég akarván az hiú dicsőséget eltávoztatnia, titkon az városból kifuta és ismét Laodiciába méne, holott hajóra üle, hogy Siciliának Tarsomába¹ menne. De isteni akarathól az tengeren vész támada, és Szent Eleknek hajóját az vész Rómának partjára veté ki. Látván ezt Szent Elek, kezde magában gondolkodnia, hová menne. Tehát mondá magában: Elmegyek atyámnak házához és nála ismeretlen megmaradok és egyébnek térő még sem leszek. Mikoron azért Szent Elek Rómának egyik piacán előre indult volna, látta: tehát atyja az császároknak udvarokból nagy sereggel kijödügél. Mikoron Szent Eleket elhaladta volna, kezde Szent Elek nagy torokkal utána kajátania² és ím ezt mondania: Istennek szolgája, Eufemianus! Engemet szegény zarándokot fogadj be az te házadba és tarts el asztalodnak morzsalékjával, hogy az Úristen is méltóltasson irgalmasságot tenni az te egyetlenegy zarándok-fiaddal! Ezt hallván atyja, hátra tekinte, és szemeiből az könny ottan kiindula, és ez szegény zarándokot házába befogadá fiának szeretetiért és öneki tu-

¹ Tarsusba, Cilicia fővárosába.

² kiáltania.

lajdon házat¹ ada és tulajdon szolgát szerze, ki neki híven szolgálna és kezdé őtet asztaláról szeretettel tartania.

Ez boldog Szent Elek kedég atyjának házánál az szent imádságokban ireszkodik² vala és az ő szent testét vigyázásokkal és böjtölésekkel gyötri vala. Az udvarnak ifjai kedég őtet sokképpen csúfolják vala, mert nékiek³ őtet arcul verik vala, nékiek szakállát szaggatják vala és nékiek az mosdóvizet nyakába öntik vala, de ő mindezeket Istenért nagy békességgel elszenvedi vala. Atyjának is házánál ez boldog Szent Elek ismeretlen tizenhét egész esztendőig megmarada, végre megesmeré, hogy Úristen ki akarná ez világból venni. Az szolgától, ki őneki szolgál vala, tentát és papirost kére és életének minden rendét megírá. Ennekutána az papirost markába bészorítá és lelkét Úristennek nagy boldogságosul megadá.

Az jövendő vasárnapra kedég az pápa, Innocencius, az két császárokkal: tudniamint⁴ Arkádiusszal és Honóriusszal és mind az községgel felgyült vala az Szent Péternek egyházába és ime az nagy misének utána az szentegyházban szózat lón az égből, mondván: Jöj-jetek énhozzám mind ti, kik munkálkodtok és meg vagytok terheltetvén, és én megelégitlek titeket. Hallván ezt ottan, mind földrehullá-

¹ szobát.

² szorgoskodik.

³ némelyek.

⁴ tudniillik.

nak és íme esmét az szózat másodszer mondá: Keressétek meg Istennek emberét, hogy imádjon Rómáért. Mikoron azért keresték volna és sehol meg nem találhatták volna, harmadszor ím ez mondaték nékik: Az Eufemianusnak házában keressétek! Tehát az pápa az császárokkal megkérdek, hogy ki volna az ő házában az Istennek embere. Eufemianus kedég kezdi magát menteni, hogy mivel nem tudná. Felkele azért az pápa az császárokkal és mind az községgel és Eufemianusnak házához menének. Ezenközben az Szent Eleknek szolgálója álla urának elébe és mondá neki: Lássad, uram, netalántán az szegény ember az Istennek embere, kit te fiadnak szeretetéért udvarodba befogadtál vala és engemet őneki szolgálul adtál vala; ez ember igen békességes vala és nagy-imádságú vala. Ezt hallván Eufemianus, Szent Eleknek cellájába el-bémene és ötet halva találá és látta az ő orcáját fényleni, miképpen angyalnak orcáját és akará az levelet kezéből kivenni, de nem teheté. Tehát hamar az cellából kifordula és az pápának és az császároknak ezt megmondá. Azok is az cellába ottan el-bémenének és őneki eképpen szólának: Istennek embere, jóllehet, hogy bűnösök legyünk, de maga ez országnak birodalmát valljuk¹ és az lelkipásztorságnak tisztét, kérünk azért tégedet, hogy engedjed minekünk ez levelet, hogy lássuk és értsük, mi vagyon benne. Ezt mondván az pápa, járula és az levélhez

¹ bírjuk.

nyula, és az levelet Szent Elek neki engedé. Tehát íme az pápa az levelet mind az sokaság előtt és átyja előtt elolvastatá. Hallván kedég Eufemianus, hogy az ő fia volna, legottan elkeseredék és az nagy keserűségnek miatta ottan földre leesék. Ennekutána egy kevés erőt vévén, az szolgálak az földről felemelék és Eufemianus kezdé ruháját szaggatnia, vén szakálát és haját tépnie, önnönmagát ököllel arcul vernie és szent fiának testére leborulván, ilyenén sírást tennie: Ó jaj énnékem, én szerető fiam, mi okáért háborítál ily igen meg engemet és ennyi sok esztendőül fogva neveléd keserűségemet. Jaj énnékem nyavalyásnak, mert ím látlak tégedet, én vénségemnek istápját, én előttem az nyoszolyában feküdnöd és énnékem nem szólhatnod. Ó jaj énnékem, minémű vigasztalást vehetek immár ezután.

Ezenközben híre lön benne anyjának is és íme miképpen az tenyésző oroszán megszagatván az hálót, siet az ő kölkeihez, ezenképpen Szent Eleknek anyja ruháit megszagatván, haját megbocsátván, kezeit fejére felkulcsolván és szemeit mennyországra felemelvén, kezde az szent testhez sietnie. De mikoron az sokaságtul hozzá nem juthatna, kezdé nagy kajátással ím ezt mondania: Adjatok utat énnékem, római férfiak, hogy láthassam az én szerető fiamat és azt, ki emlette¹ az én emleimet. Ezenközben nagy erővel juta az szent testhez és legottan esék reá és nagy sí-

¹ emik, emtet: szopik, szoptat.

rással ím ezt kezdé mondania: Ó jaj énnékem, én szerető fiam, én szemeimnek világossága, lelkemnek vigasztalója, méhemnek édes gyümölcse és teljes életemnek egyetlenegy reménysége, miért cselekedél ily kegyetlenül mivelünk! Látod vala atyádat és engemet, nyavalyást naponként siránkoznunk és nem jelentéd magadat minekünk meg! Ezeket mondván ottan-ottan¹ elterjeszti vala magát az szent testen és néha orcáját apolja² vala, néha ajakait, néha szemeit és néha³ homlokát. Szent Eleknek orcája pedig fénylik vala, mint az nap. Néha pedig anyja téríti vala magát az községre és nagy sírással ím ezt mondja vala: Ó mind ti, kik most jelen vagytok, sírjatok énvelem. Ezen szerető fiam tizenhét egész esztendőig ismeretlen lakozott az én házamnál; az ő szolgálói sok bosszúságot tesznek vala rajta és mind békességgel elszenvedí vala. Jaj azért énnékem, én édes fiam, Elek! Ezeket mondván, az angyali arcát kezeivel megilleti vala.

Azonban híre lőn benne jegyesének is, ki magát gyászruhában felöltözteté és nagy sírással ő is folyamék⁴ édes jegyeséhez, kinek szent testére esvén, ím ezt kezdé mondania: Ó jaj énnékem, én szerető jegyesem, mert ez mai nap özvegyé maradtam, ma törettetett el az én tüköröm és immár nincsen kire fel-

¹ ismételten.

² apol a. m. csókol.

³ néha-néha: majd-majd.

⁴ futott.

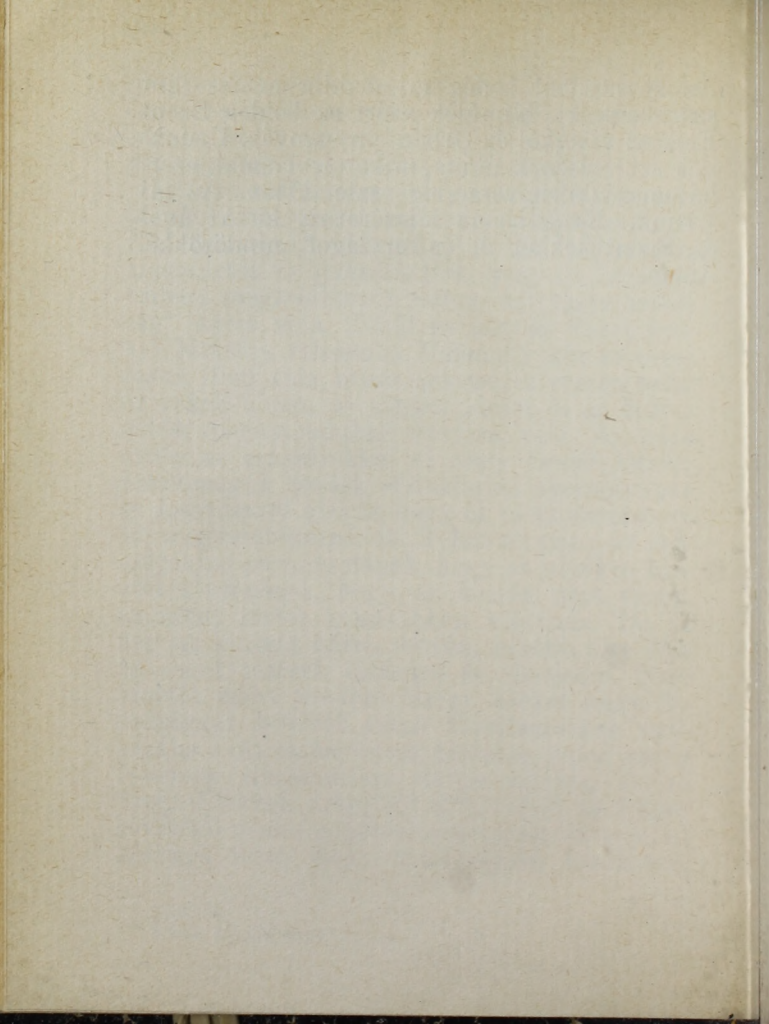
emelnem az én szemeimet; ma kezdetett el az én sírásom, kinek soha vége nem lészen! Az község azért ezeket hallván és látván, hozzájok képest¹ nagy sírást tesznek vala.

Látván ezt az pápa és az császárok, az szent testet tiszteletes nyoszolyába helyezteték és Eufemianusnak udvarából Rómának piacára kiemelteték és felkajátottak, hogy az Istennek embere megtaláltatott volna, kit egész rómaság² keres vala. Tehát az nép az szent testnek látására feltódula. Valamely kór ez szent testet illeti vala, ottan egészséget veszten vala: az vakok látást, az sánták járást és az ördögök megszabadulást vesznek vala. Az pápa kedég az császárokkal ez nagy csodát látván, önnönmaguk kezdék vállukon az nyoszolyában ez szent testet vinnie, hogy ők is az szent testtől megszenteltetnének. Tehát az pápa az császárokkal parancsolának, hogy az utcákra kincset hintenének, hogy az község arra esvén, az szent testet könnyebben vihetnék. De az nép az kincset hátra vetvén, inkább siet vala az szent testnek látására és illetésére. Nem viheték azért tovább: Szent Eleket nagy fáradtsággal bévivék szent Bonifaciusnak egyházába s ott ez testtel egyetemben heted napig Istennek dícséretiben megmaradának és ez Szent Eleknek aranyból és ezüstből és drágakövekből nemes koporsót alkotának, kibe Szent Eleknek testét nagy tisztességgel béalkoták.

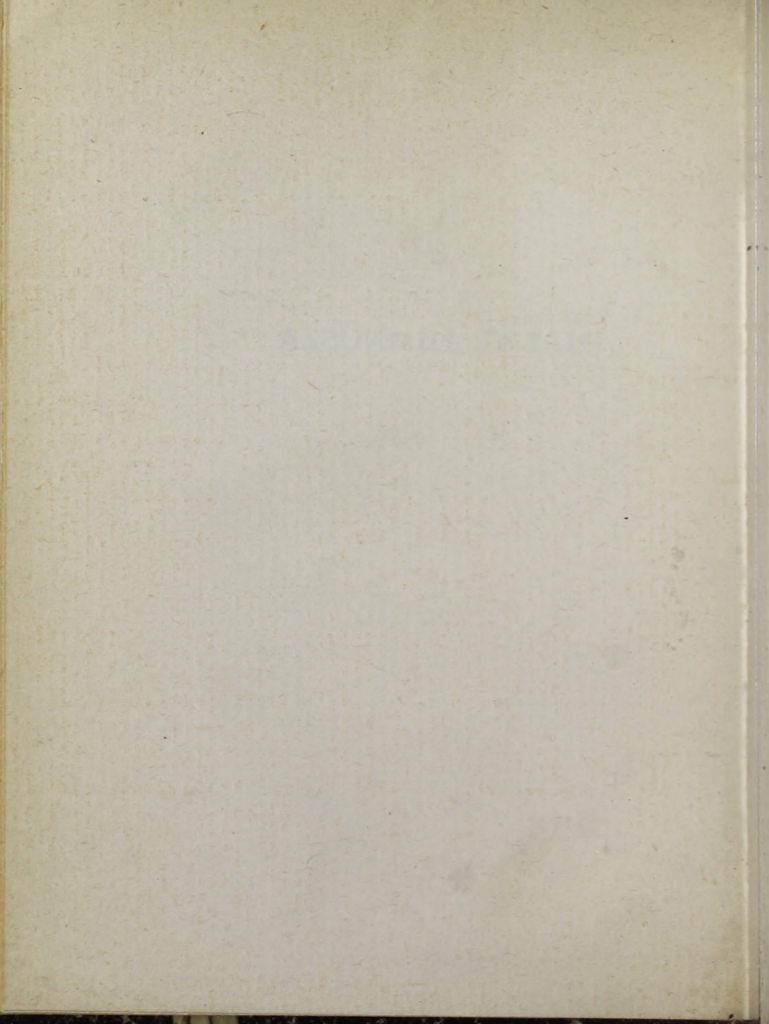
¹ mint ők.

² Róma minden népe.

Az koporsóból kedég mindeddig nemes illat származik ki. Kimúlék azért ez boldog Szent Elek ez világból és Úrban elnyugovék, Urunknak születésének utána, mikoron írának ezerháromszázkilencvennyolc esztendőben. Az mi Urunk, Krisztusnak dicséretire, ki Atyával és Szentlélekkel él és országol mindörökké. Amen.

HALÁL HIMNUSZA.

Néminémű böles, hogy az halált jonkább¹ eszében tarthatná, ez böles szerzé ez verseket, ezenképpen mondván:

Elmegyek meghalni, mert az halál bizony, de az halálnak órájánál semmi bizonytalanabb. Jóllehet bizonytalan legyen, de maga azért elmegyek meghalni.

Elmegyek meghalni; mire szeressem én azt, aki keserű végezetet ígér, kinek szerelme hiában való, mire szeretem azt, inkább elmegyek meghalni.

Elmegyek meghalni, mert mindennek erre kell jutni, és semmi meg nem bántja,² hogy kinek ez rész meg nem adatnék.

Elmegyek meghalni, én, ki mostan jelen való ember vagyok, az elmultakhoz hasonlatos leszek, ha el nem mentem, de maga még elmegyek meghalni.

Lássad, hová megyen minden jelen való élő ember, mert az folyár³ én velem mondhatja, elmegyek meghalni.

Elmegyek meghalni; mert az halált valahányszor megérezem bizonynyal lenni, halálos bünt inkább elhagyok.

Elmegyek meghalni; kemény szentencia az gonosznak és az jónak kellemetes adatik, az élest halál követi, azért elmegyek meghalni.

¹ inkább.

² meg nem akadályozza.

³ parázna ember.

Elmegyek meghalni; hamuvá leendő vagyok, miképpen születtem, azonképpen megvégeztem.

Elmegyek meghalni, egyebeket követvén, még énutánam is többen jönnek, mert sem első, sem utolsó én nem vagyok, azért elmegyek meghalni.

Elmegyek meghalni; király vagyok, de mi csoda az tisztesség, mi csoda ez világi dicsekedés, mert embernek király ura az halál, azért elmegyek meghalni.

Elmegyek meghalni; pápa vagyok, de az halál engem nem hágy sokáig pápálkodni, de befogja számat.

Elmegyek meghalni; pispék vagyok, de az botot, az sólyát,¹ az kófiomot,² az pispék-süveget akár akarjam, akár ne, de elhagyom és elmegyek meghalni.

Elmegyek meghalni; semmi viadalommal meg nem győztetem, esetben vitéz vagyok, de az halált nem tanultam meggyőzni.

Elmegyek meghalni; bajnok vagyok, küzdést jól tudok, de az halált meg nem győzhettem, azért elmegyek meghalni.

Elmegyek meghalni, mert az vénség engem tovább nem hágy élni.

Elmegyek meghalni; vén vagyok, és immár az én időmnek vége közel vagyok, és az halálnak kapuja megnyílt, azért elmegyek meghalni.

¹ sarut.

² skófiomot (arany vagy ezüst hímzést).

Elmegyek meghalni; bölcs beszédű vagyok, egyebekét beszédemmel megrekesztettem, de az halál megrekeszte engemet, azért elmegyek meghalni.

Elmegyek meghalni; gazdag vagyok, de az arany avagy az marháknak sokasága nekem semmit nem használ.

Elmegyek meghalni; szegény vagyok és semmit velem el nem viszek, ez világot megútalom, mezételen belőle kimegyek és elmegyek meghalni.

Elmegyek meghalni; bíró vagyok, ki immár sokakat megfeddtem, de az halálnak ítéletit rettegem és elmegyek meghalni.

Elmegyek meghalni; az gonosz gyönyörűség engem meg nem tart, sem az bujaság az én életemet meg nem hosszabbítja.

Elmegyek meghalni; nemes nemből születtem, de az nemzetség az én időmet el nem halasztja, azért elmegyek meghalni.

Elmegyek meghalni; látásra szép vagyok, de az halál az szépségnek és az nemes természetnek nem tud kedvezni.

Elmegyek meghalni; bölcs vagyok, de vajjon minemű bölcsesség tudja az halálnak okosságát meggyőzni; olymint azt mondaná, egy sem.

Elmegyek meghalni; bolond vagyok, de az halál sem az bolondnak, sem az bölcsnek nem nyújtja békességnek frigyét avagy szegődségét, de mind egyetemben elmennek az halálra.

Elmegyek meghalni; különb-különb jó étkekkel és borokkal megteljesültem, élvén ezek felett, mégis mondhatom, elmegyek meghalni.

Elmegyek meghalni; barát vagyok, ez világnak szerelmének meghalandóul és jó életet veendőül, ezenképpen jól megyek meghalni.

Elmegyek meghalni; orvos vagyok, de az orvossággal meg nem szabadulok, mert akármit műveljenek az orvosok, azért én elmegyek meghalni.

Elmegyek meghalni; mit vigadok, az homályos szerencse megcsalja az vigadozót, miért hogy meghal az vigadozó, azért én mit vigadok, inkább elmegyek meghalni.

Elmegyek meghalni; sok pénzü vagyok, de az pénznek sokasága soha az halált el nem távoztatja.

Elmegyek meghalni; alejtván¹ hosszú ideig élni és netalántán ez az utolsó nap, azért készülok meghalni.

Elmegyek meghalni; örülvén nem örülök sok ideiglen, de ez világnak örömeit elhagyom és az halálra megyek.

Elmegyek meghalni; engem nem siratnak, sem értertem nem imádnak, de elfeledtetem még az enyéimtől is, mikoron én meghalok.

Elmegyek meghalni; de nem tudom, hová megyek, sem tudom, mikoron megyek el, de akárhová fordítsam magamat, ha azért az halálra megyek.

Elmegyek meghalni, látván, hogy az halál

¹ gondolván.

mindeneken uralkodik és igen sűrű és gyakori az ő hálója.

Elmegyek meghalni; azért kérlek téged, kegyelmes Krisztus, hogy irgalmazz énnem, megbocsátván minden én bűneimet, mert meg kell halnom.

Elmegyek meghalni, kérvén én Uram Krisztust, hogy mindenek esedezzenek énérttem és bocsánatot nyerjenek énnem; ezenképpen jól megyek meghalni.

Elmegyek az első halálra, hogy az én Uram Krisztus az másod haláltul megmentsen engemet; ezenképpen jól megyek meghalni.

Elmegyek meghalni, remélvén az örökké megmaradandó életet, kiért ez elmúlándó életet megútálom; ezenképpen jól megyek meghalni.

Ez verseket szerzette néminemű meghalándó böles, mert az halálnak gyakorta való meg gondolatja igen megvonszon¹ büntől, hogy az setét vermet, azaz az rettenetes poklot ő ne lenne látandó. Erről mondja Szent Gergely, mondván: Valaki miképpen megyen ki ez világból, azonképpen jelenik meg az ítéleten. Szent Ágoston meg úgymond: Nem bátorság, de bolondság élni az oty állapotban, aki melyben nem mér meghalni. Szent Ambrus meg úgymond: Az halál mindeneknek köz és mindenektől adósságképpen megfizettetik. Szent Gergely meg úgymond: Ez jelen való élet hasonlatos az hajóhoz, mert aki az hajó-

¹ elvon.

ban vagyon, akár álljon, akár üljön, akár fe-
küdjön, akár járjon, de mindenkoron tovább
megyen, mert az hajó avagy széltől avagy kedég
ezeztől viseltetik, ezenképpen mi is akár alud-
junk, akár vigyázzunk, akár üljünk, akár áll-
junk, akár járjunk, akár akarjuk, akár ne, de
maga azért egy szempillantásonként az halálra
megyünk. Szent Ágoston megént úgymond:
Mennél inkább emberek növekednek, hogy le-
gyenek, annál inkább sietnek, hogy ne legye-
nek. Ó jelen való csalárd élet, mely sokakat
vakítottál meg, ki mikoron üzettétel, semmi
vagy, mikoron láttatol, árnyék vagy, mikoron
felemeltétel, füst vagy, édes vagy az bolon-
doknak, de igen keserű vagy az böleseknek,
azért eltávoztatandó vagy, félelmes vagy, mert
veszedelmes vagy, álm vagy, rövid vagy, bi-
zony nem vagy, de csalárd vagy. Meges¹ ugyan-
ezen Szent Ágoston doktor úgymond: Uram-
isten, vajha olyak volnának az örökké meg-
maradandó életnek szeretői, mint ez elmúlandó
életnek szeretői! Mert munkálkodik az nyava-
lyás ember, hogy meg ne haljon, maga² meg
kell halni és azon nem incselkedik,³ hogy ne
vétkeznék és örökké éljen. Szent Bernát meg
úgymond: Ó ember, gondoljad meg, honnét
jössz és szégyeljed meg magadat, hol vagy és
áhíts vagy sírj, hova mégy és rettenj meg,
avagy félj, mert az te születésed fertelmes,

¹ ugyancsak.

² jóllehet.

³ igyekszik.

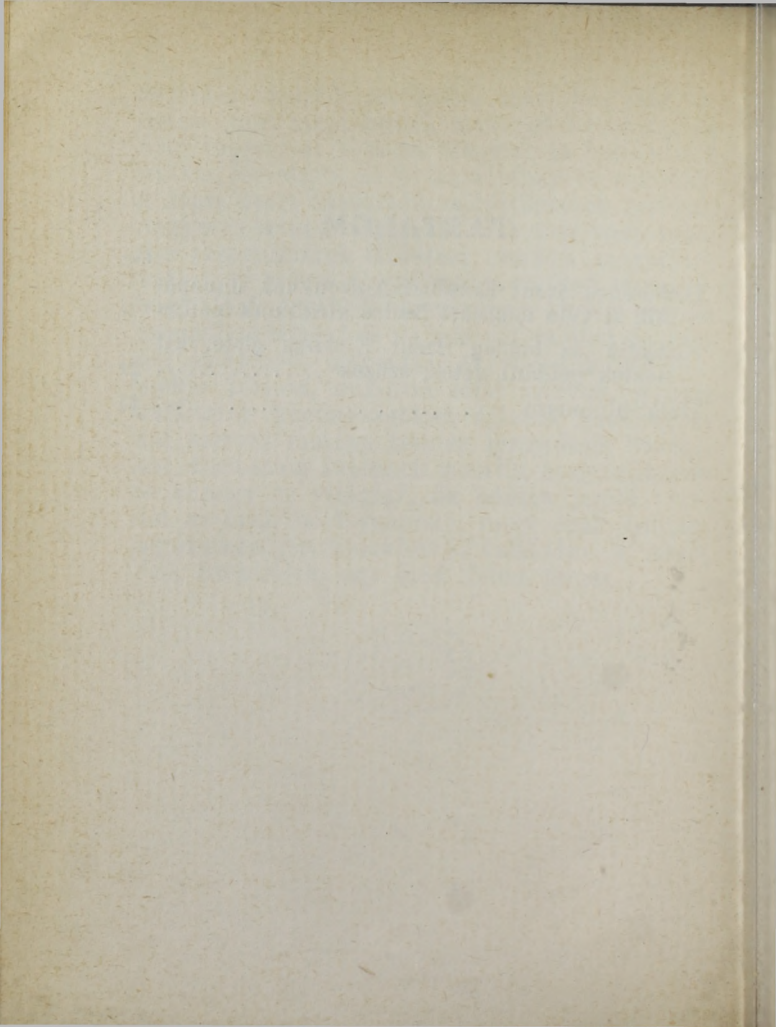
életed munkálkodás, te halálood veszedelmes. Míg itt élsz, azért annak élj, ki egyszer meghala teéretted, hogy te mindenkoron élnél; ki nek ha nem élendesz, meghalsz. Erről mondja Bölcs Salamon: Nem tudja ember ő végezetit, de miképpen az halak megfogattatnak az horgnak miatta és az madarak az törnek miatta, ezenképpen emberek megfogattatnak az gonosz időben, azaz az ő haláloknak idején. Azért mondja Szent Ágoston doktor: Istennek igazsága azt adja, hogy ki itt ez világban nem akart penitenciát tartani, mikoron tehette volna, az ő halálának idején nem tarthat, bátor akarna is. Meg úgymond Szent Ágoston: Oly csapással verettetik meg Istentől az bűnös ember, hogy elfeledkezzék ő magáról az ő halálának idején, ki élteben elfeledte volt ő Istenét. Íme azért, szerető atyámfia, mely igen nagy veszedelemtől szabadíthatod meg magadat és mely igen nagy félelemtől menekedel meg, ha mostan ez világon mindenkoron félelmes leendesz és az te halálodról kétséges, incselkedjél azért mostan azonképpen élni, hogy haláloznak idején inkább örülhess, hogy ne félj, tanulj mostan ez világnak meghalnod, hogy akkoron kezdj élned Krisztusnak. Tanulj mostan mindeneket megútálni, hogy akkoron szabadon mehess Krisztushoz. Gyötörjed mostan az te testedet penitenciának miatta, hogy akkoron bátorságos bizodalmat vallhass. Ó mely boldog és mely bölcs ember az, ki igyekezik ő élteben olyannak lenni, mineműnek kíván leletni ő halálának idején. Tégy jót

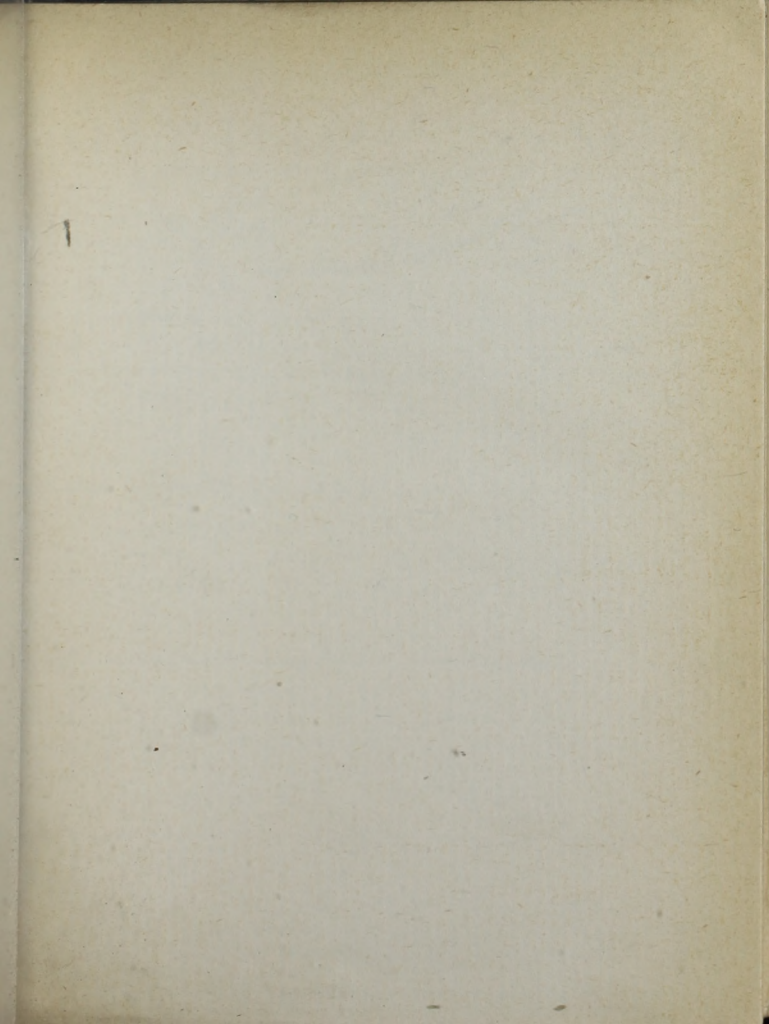
mostan, szerető atyámfia, tégy jót, míg tehetsz, mert nem tudod, mikoron meghalsz és nem tudod, mi történik teneked te halálodnak utána. Ne bízzál az te barátidban és rokonságidban, mert hamarabb elfeledkeznek terólad, hogynem mint te alejtanád. Ha nem vagy mostan szorgalmatos éltedben tenned magadról, vajjon ki leszen szorgalmatos terólad jövődöben? Jobb teneked mostanában idején tennen magadhoz látnod és valami jót tenned és előtted küldenod, hogynem egyebeknek segedelmekre bíznod, mikoron időd vagyon, gyűjts haláltalan gazdagságokat, ájtatos imádságokkal szerezz mostan tennen magadnak barátokat, tisztelvén Istennek szentit, hogy mikoron te kimégy ez világból, ők befogadjanak tégedet az örök boldogságban, mely örök boldogságot engedjen minekünk is vallhatnunk Atya, Fiú, Szentlélek, egy örök Isten, ámen.

TARTALOM

	Lap
Dicsőséges Szent Erzsébet Asszonynak ünnepéről, ki vala magyar királynak leánya	5
Kezdetik az boldog Szent Eleknek élete, kit nektek például vetek, szűzek	29
Halál himnusza	43

8. **Édes Gergely:** **Eredeti oktató mesék.** Dr. *Zsigmond Ferenc* tanár vezetésével sajtó alá rendezte és kiadta a *debreceni ref. kollégium gimnáziumának* 1931—32. évi *VIII. A. osztálya*.
9. **Dugonics András** **Magyar példabeszédek és jeles közmondások** c. gyűjteményéből. Sajtó alá rendezte és kiadta *Szabó Béla* polgári iskolai igazgató.
10. **Kazinczy világa.** Szerkesztette *Vajthó László*. A *Kazinczy-centenáriumra* kiadta a *Kir. Magyar Egyetemi Nyomda*.
11. **Szent Erzsébet legendája, Szent Elek legendája. Halál himnusza.** Sajtó alá rendezte dr. *Tordai Anyos* igazgató. Kiadta a *Ciszterci Rend bajai III. Béla-reálgimnáziuma*.